

Oponentní posudek diplomové práce

Název práce: Význam mýtu pro moderního člověka

Autor: Tomáš Najbrt

Autor ve své diplomové práci klade otázku po relevanci mýtu pro současného (post)moderního člověka. Nejprve vymezuje pojem mýtus, respektive uvádí pracovní výměr (z nepřeborného množství možností), se kterým bude dále pracovat. Ke svému pojetí mýtu, ze kterého v práci vychází, dospívá v rozhovoru s klasickými i moderními pokusy mýtus definovat. V druhé kapitole autor v hrubých obrysech charakterizuje současnou (moderní) kulturní situaci, resp. vědomí moderního člověka, formované a utvářené společenskými faktory a trendy, příznačnými pro západní civilizaci posledních staletí.

Ve třetí kapitole autor uvádí reprezentativní příklady mýtu o vzniku vesmíru a naznačuje možnosti interpretace (recepce) těchto mytických látek pro současného člověka. V následující kapitole (která není symetrická s kapitolou předcházející) nastiňuje, nebo spíše odhaluje mytologický charakter sebepojetí současného člověka (mýtus Člověka) a dokládá tím nezbytnost symbolického (mytického) založení smyslu lidské existence, resp. základní orientace a zakotvení lidského života ve struktuře smyslu a řádu. V závěru autor rekapituluje výsledky svého bádání a konstatuje, že lidské vztahování se ke smyslu a řádu skutečnosti je vždy – tedy i dnes (implicitně nebo explicitně, vědomě či nereflktovaně) nevyčísitelně myticko-symbolické povahy a také že nedostatek citlivosti a vnímavosti moderního člověka vůči mytickým zdrojům smysluplné orientace ve světě a v životě je vážným ochuzením lidské existence a jednou z příčin krize současné kultury.

Práce je přehledně strukturována, jazyková a stylistická úroveň práce je vysoká. To je ovšem v jistém smyslu zároveň její slabinou: místy má tato diplomová práce téměř charakter literárního díla, spíše než o vědeckou argumentaci se místy jedná spíš o esej či úvahu. (Souvisí to také se skutečností, že literatura, na kterou autor odkazuje, se někdy pohybuje na hranici popularizující esejistické tvorby.)

Autor se vzhledem k vytříbenosti svého stylu občas neubrání jisté vágnosti (například ve snaze jasně vymezit pracovní pole a klíčové pojmy), například kapitola o modernitě je napsána přece jen poněkud širokými tahy štětcem. Užívá relevantní sociologické analýzy, nicméně pokus na několika stranách vyličít charakteristické rysy modernity nemůže než klouzat po povrchu.

Zásadní otázkou zůstává, do jaké míry autor skutečně klade otázku (po významu mýtu pro moderního člověka), na kterou by prostřednictvím argumentů a bádání (předložených v práci) hledal odpověď. Zdá se spíš, že autor má odpověď od začátku pevně v ruce, resp. že je-li mýtus tím, čím podle jeho výměru v úvodní části práce je, pak všechno co následuje, „tautologicky“ vyplývá z taktó zvoleného předpokladu. Práce je pak spíše literárně zdařilou sérií ilustrací autorova přesvědčení. Jakkoli jeho přesvědčení v zásadě sdílím, zdá se mi, že otázka, proč moderní člověk už na mýtus nereaguje, a proč by ho měl brát vážně, vlastně nebyla zodpovězena. Autor přesvědčivě dokládá užitek, který moderní člověk získá, když se naučí (začne učit) pokorně naslouchat mýtům. Ale většina moderních lidí s tím má jak známo potíže. Proč by měl moderní člověk, který se cítí vůči mýtu „nemuzikální“, vůbec vynakládat úsilí spojené se snahou mýtu porozumět?

V tomto smyslu se mi zdá, že autor do jisté míry argumentuje v kruhu: pokud je mýtus tím, čím si on myslí, že je (a já ostatně také), tak si zaslouží důvěru a pokorné naslouchání. A pak má význam pro moderního člověka. Ale tato odpověď je implicitně obsažena ve výchozí definici.

Vzhledem k naznačeným kladným stránkám práce a vzhledem k uvedeným výhradám navrhuji hodnocení (B až) C

7. září 2008

Pavel Hošek